

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VI

Nr. 12

22

MARTIE

1925

In acest număr: Constatări electorale de Octavian Goga; Floare albă, poezie de Teodor Murășanu; Președintele Massaryk de P. Nemoianu; Injurătura de Vintilă Russu-Șirianu; O afacere strălucită de Ion Gorun; Cele trei legende de Alexandru Hodoș; Politica financiară unitară de I. Bănășeanu; Un poet liric: Zaharia Bârsan de Moise Nicoară; Gazeta rimată: Scrisoare de Al. O. T. Insemnări: Moartea lui Iustin Nemet; Alba Iulia, tratatul și dorobanșul; Aria ca-lomniei; Riscuri profesionale; Nimic nefiresc, Veto! Gogoși electorale; etc., etc

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ NO. 16

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

Constatări electorale

Mijloacele de care uzează partidele ca să-și smulgă o biruință electorală sunt, de sigur, tot atâtea certificate de pregătire politică și tot atâtea semne caracteristice ale plâpândeii noastre democrații.

Experiența ce o fac acum la Reghin confirmă din nou în mod hotărâtor absoluta lipsă de scrupule cu care oamenii fostului Consiliu dirigent operează în toată svârcolirea lor politică. Ce vă eu aici pe câmpul de luptă e în adevăr foarte instructiv. Demagogia cea mai desmățată e pusă la contribuție în așa măsură, încât subit acest raport o alegere se transformă într'un odios atentat moral ce se îndreaptă împotriva maselor. Trebuie luni de zile, ca pe urma unei asemenea sguduiri sufletești mulțimea să-și revie în fire și spiritul de autoritate cât de cât să se restabilească. Ceea-ce fac aici bunli mei adversari nu e o înverșunată campanie electorală, ci o acțiune directă de compromitere a vieții de stat într'un colț de țară.

Abia aștept să treacă și cele două trei zile până la alegeri, ca să pot avea răgazul de-a zugrăvi pe îndelete operațiile celei mai detestabile haiducii politice din câte mi-a fost dat să văd. Odinioară am prins în piesa „Domnul Notar“ spasmi din scrâșnirea dinților, cu cari un regim condamnat voia să-și mai ție puterea; acum va trebui să analizez roadele lui postume și să desprind din apucăturile domnilor Vaida și soții caricatura meschină a foștilor sclavi în delirul brutal al anarhiei.

Când am venit aici la Reghin, o mărturisesc, mi-am dat seama din primul moment că voi fi combătut cu o supremă energie de către consorțiul dlui Maniu. Și șeful și statul lui major aveau din fericire toate motivele s'o facă. Pentru trecut erau îndreptățiji de străduințele mele cunoscute de-a le desvăli lumii psihologia obtuză și vinovată, iar pentru prezent mi se părea legitimă tresărirea lor ca ori-ce ultimă

protestare a unui trup în agonie. Mă așteptam deci la o combatere dârză pe toată linia. Tocmai din acest motiv m'am înarmat cu o seninătate desăvârșită și am pornit să iau contactul cu poporul așa cum am declarat-o într'un număr trecut al revistei: *hotărât să fac o propagandă de argumente*. Dela acest drum nu m'am abătut o singură clipă. Nicăiri, nici eu nici oamenii mei n'am părăsit limitele unor oneste și liniștite exortațiuni populare, dovadă e întreagă acțiunea noastră, pentru a cărei examinare am invitat de-aici reprezentanții presei din București.

Conducerea partidului „național”, cu mijloacele ei, a întrecut toate așteptările mele.

Din primul moment mi-a opus sbiciuirea instinctelor josnice, punându-mă astfel într'o declarată inferioritate de luptă, din simplul motiv că Dumnezeu n'a vrut să mă aseamăn cu popa Man. Gata de orice, cu diapazonul urii ridicat până la crimă, acești pensionari ai Albului s'au repezit la Reghin să-și apere cu frenezie stupida legendă din care trăiesc. Primul argument ce mi-au servit a fost stricarea unui pod pe șoseaua unde treceam, cu delicata dorință de a-mi frânge gâtul. De-atunci se țin lanț mijloacele lor de convingere, pornite din aceeași inimă curată. Bieții țărani din circumscripție târați prin cârciume, prostiți de rachiou și de injurii, nu mai știu pe ce lume trăiesc. Grămezi de spurcăciuni se varsă asupra lor. Demagogi cu otravă în ceriul gurii, preoți frivoli și agenți răgușiți îi trag de mânecă, să le spuie că generalul Averescu e un mare tâ'har, iar eu un îmbogățit din coroane, lovit de blestemul lui Dumnezeu și-al Papii dela Roma...

Care va fi rezultatul, se va vedea.

Un lucru e cert, o astfel de agitație trece ca o scârboasă molimă peste sufletul mulțimei, lăsând în urmă o penibilă dezagregare a ideii de stat.

Ori-cine propagă acest flagel moral, deputat sau ne-deputat fiind, se esclude singur din rândurile oamenilor de răspundere, și trece în imperiul inconștienței, care trebuie stăpânit cu mână tare și cu zâmbetul pe buze.

Din nou mi se confirmă astfel aici la Reghin vechea axiomă destul de banală, pe care mi-o spun țărăni cu înțelepciunea lor, că din câine nu poți face slănină și din slugă nu poți face stăpân...

Cu aceste senzații mă urc acum într'o trăsură care mă duce la țară spre munții Gurghiuului, și pe drum sunt hotărât să mă gândesc la dorința partidului „național” de-a stăpâni România.

OCTAVIAN GOGA

Floare albă

Cine-a lăsat așa deodată să se cearnă
Căderea asta-apocaliptică de fluturi
Peste pământul cufundat în iarnă...!?

Ce zei naivi, iscoditori de glume,
Trecând azi noapte nevăzuți prin lume,
Dintr'o ușoară jucărie fără vină
Au încărcat toți pomii și copacii
Cu vifore de scame de hermină
Și 'ntreagă lumea albă de pe-afară
O prefăcură 'ntr'o feerică grădină!?...

... Olimpică tăcere și lumină —
Jur-impresur tăcere și lumină.
Pe sub copacii încărcăți cu floare albă
Atâta gălgăire de lumină,
Încât mă doare sufletul privind-o
Și toate dorurile-au început să-mi țipe,
Bătând cu neastâmpăr din aripe:
„Adapă-ne, cufundă-ne 'n fântâna
Minunilor ce s'au vărsat pe-afară!“

... Tremurător am pus pe clanță mâna
Și-am năvălit c'o sete lacomă 'n grădină,
Pe sub copacii grei de floare albă...

Și-am năvălit ca o văpale — afară,
Crezând cu toate dorurile mele
Că 'n miriadele de albe stelișoare,
Poate găsesc magia și florul
Frumșețelor care trăesc în veci!

Dar ce-am găsit, dar ce-am găsit în ele? .

... A fost deajuns doar să le-ating cu'n deget
Și se porniră hohotind deodată
Să-mi cadă 'n miriade de steluțe
Pe frunte și pe fața 'nfierbântată,
Fără mireasmă, veștede și reci!

TEODOR MURĂȘANU

Președintele Massaryk

— Cuvântare rostită cu ocazia aniversării dlui Toma Massaryk —

Însărcinarea „Uniunii foștilor voluntari și legionari români,” de a vorbi despre dl Massaryk, marele președinte al Republicei aliate nouă, îmi este oarecum ușurată prin faptul, că acum zece luni, am avut fericirea să fiu, timp de câteva ciasuri, în nemijlocita sa apropiere. Era cu ocazia grandioasei manifestațiuni a legionarilor ceho-slovaci dela sfârșitul lui Iunie, anul trecut. În palatul Hrciany, podoaba de veacuri din *Zlata Praha*, delegațiunii române i s'a făcut înalta cinste de a-i fi fost prezentată și de a-i fi format tot timpul suită, alături de camarazii ceho-slovaci. În splendida reședință domnească de pe vremuri, șase voluntari români și zece legionari ceho-slovaci așteptam cu răsuflarea oprită să vedem pe incomparabilul om de stat, de dragul căruia optzeci mii de foști legionari veniseră la Praga, amintindu-și că s'au împlinit zece ani dela săvârșirea dramei din Sarajevo. De pe pereții saloanelor se îmbiau priviri scrutătoare, fragmentele trecutului, în scop de a fi puse în șir și a reconstrui din ele istoria acestei țări. Din reflexiile de-o clipă, mi-aduc aminte, cea dintâi era satisfacția, că omagiul adus de cele două delegații nu va fi pronunțat fără martori oculari; într'adevăr, toate figurile celebre ale trecutului, eri poate tot atâtea piedeci în calea învierii naționale a celor două popoare, priveau cu mușenie la memorabila scenă care a urmat. După impresii fugare de câteva minute, ușa din față se deschide și o figură înaltă, uscățivă, aplecată de vremuri și de gânduri se îndreaptă cu pas domol spre cercul format de membrii celor două delegații. Primind din partea președintelui legionarilor albumul cu manifestul votat cu un cias în urmă, răspunsul său la omagiul adus n'a fost decât foarte scurt. Faptul că ne întâlnim în împrejurări atât de fericite, schimbate și prin contribuția noastră, vorbește mai mult ca orice oratorie. Aceasta a fost întreaga cuvântare. Apoi, fără niçi o urmă de ceremonie, se apropie de fiecare din noi, ne strânge mâna, ne întreabă în ce parte a lumii ne-a fost hărăzit să luptăm, și, înșfârșit, ne invită să-l urmărim în cele trei balcoane ce dau în uriașele curți ale palatului prezidențial, unde optzeci de mii de oameni îi așteptau apariția. Din înălțătorea

atmosfera ce-l împrejmua, impresiile mi-s'au întipărit pentru vecie. Pregătit fiind pentru recepțiile cele mai riguroase, m'am trezit într-o atmosferă de căldură familiară, între oameni unde cel mai mare este cel mai modest și cel mai puțin vorbitor. Mării de capete, care într-o tăcere mormântală îi sorbea fiecare cuvânt, nu i-a aderesat decât câteva cuvinte. I-a vorbit de „duhul legionarilor“, cel mai de seamă instrument al realizării idealului național, și, fără îndoială, cel mai sigur pivot al consolidării statului în viitor. *Omul modestiei desăvârșite și omul faptelor*, iată caracterizarea sumară a bărbatului de stat, căruia o țară întreagă i se închină, și căruia un continent întreg îi trimite simpatia sa.

Mă opresc aci cu impresiile personale, deoarece prilejul de a ne îndrepta gândul spre reprezentantul Republicii aliate ni-l dă un alt eveniment, actual, pe care Asociația voluntarilor din care fac parte, a crezut de cuviință să-l remarce și în modestele ei cadre. La 7 Martie a. c. împlinește președintele Massaryk vârsta de 75 ani. Din acest prilej țara sa îmbracă haină și suflet de sărbătoare, în cinstea celui mai mare patriot ce l-a avut vreodată. Dar simpatia pentru Massaryk depășește hotarele Ceho-Slovaciei, și se vor găsi oameni și straturi sociale și în alte țări, cari vor ști să aprecieze o activitate și abnegație de jumătate de veac. Evenimentul va trezi, desigur, un viu ecou și în țara noastră. Pretutindeni se va vorbi cu entuziasm, cu multă măiestrie și căldură despre făuritorul statului ceho-slovac. Va fi sărbătorit în persoana sa reprezentantul unui popor amic, bărbatul de stat cu cele mai alese însușiri de cărmuitor, omul de știință, umanitaristul, cu un cuvânt, din acest prilej, atâtea coarde sufletești vor vibra, câte numai a atins vreodată sufletul său mare și vasta-i activitate, în timp și spațiu. Dar, oricât de generală ar fi explozia de simpatie înafară de hotarele țării sale, de nicăiri nu ar trebui să isvorească cu mai mare amploare ca din rândurile noastre, ale voluntarilor și legionarilor. Orice raporturi ar fi întreținut ilustrul președinte al Ceho-Slovaciei cu țara noastră, acestea porneau dela țară la țară, pe câtă vreme, în trecutul nu prea îndepărtat, între noi și el exista un contact sufletesc direct. Noi nu-l vom privi prin prisma raporturilor de stat, nici prin aceea a aleșelor sale calități de savant; relevarea acestor laturi cade în sarcina altora. Noi vom rămânea în domeniul pur sufletesc, în câmpul unde pentru întâia oră i-am făcut cunoștiința, acum aproape un deceniu. Intre noi, voluntarii români, neînsemnați cetățeni ai României, și între președintele Massaryk, fala națiunii ceho-slovace, există o legătură sufletească din cele mai strânse. Firul tainic, care în viața noastră interioară ne ridică până la cel mai sincer admirat om de întreaga opinie publică mondială, și care în același timp îl coboară și pe el la noi, este: „duhul legionarilor“, care multora din noi le-a încălzit numeroși ani de viață matură, iar altora întreaga tinerețe.

Până la izbucnirea războiului mondial, dintre toate calitățile ce i le recunoaște acum o lume întreagă, pe atunci nu se aprecia decât omul de știință. „Duhul legionarilor“ l-a așezat pe Massaryk în cen-

trul atenției mondiale, acesta l-a purtat peste țări și mări, căutând izbândă pentru poporul din sânul căruia a răsărit. Prin calitățile și succesele sale de luptător pe frontul politic din războiu a ajuns la toate onorurile de care este învrednicit astăzi. Calitatea sa de legionar a fost cea dintâi treaptă a măririi de mai târziu. Deși evenimentele l-au ajuns la înaintata vârstă de 65 ani, din această clipă el nu a mai cunoscut odihna. El a fost cel dintâi și unul din prea puținii luptători ai naționalităților din fosta monarhie, care a luat toiagul pribegiei din prima zi a războiului, ducând pe umării săi gârboviți de povara vremii, dar cu putere sufletească neînfrântă, dreptele aspirații ale nației sale. După cum însuș spune: „mi-am pierdut fiul, fica mea era arestată, nevasta bolnavă, — dar toată acestea nu m’au mișcat. La Petrograd și la Moscova am umblat pe străzi când cădeau gloanțe, iar la Kiew plumbul și șrapnelele zburau până la geamurile mele.” Iată titlul, în temeiul căruia legionarii cehoslovaci l-au numit: cel dintâi și cel mai mare legionar al lor.

Dar Massaryk nu s’a mărginit numai la lupta cu scrisul și cuvântul, sau la acte de curaj personal. Opera desfășurată a scos la iveală marea sa talent politic și de excelent organizator. Paralel cu îndrumarea propagandei în favoarea Cehiei subjugate, el organizează pe conaționalii săi din toată lumea, chemându-i la lupta cea din urmă și decisivă. Stabilind contactul cu aceștia, el constituie *Consiliul Național Cehoslovac* cu sediul principal la Paris, recunoscut de Antantă drept guvernul adevărat al cehoslovacilor. Recunoscând acestuia calitatea de beligerant, din acest moment aliații virtualmente au și dat ființă statului cehoslovac; armele nu mai trebuiau să decida decât asupra așezării lui în spațiu. La un an de zile a urmat și acest eveniment, când cei o sută mii legionari, în frunte cu Massaryk, și-au făcut intrarea pe teritoriul național.

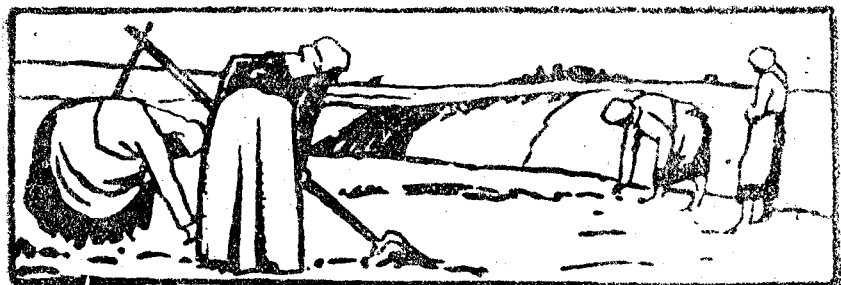
O parte din risipa de entuziasm și energie a președintelui Massaryk ne-a fost dat și nouă s’o cunoaștem foarte deaproape; unora în Rusia; altora în Moldova, în Italia și câtorva la Paris; dar mai ales aceluia din Rusia. De la venirea președintelui Massaryk la Kiew, unde a făcut cunoștiință cu reprezentanții oficiali ai corpului voștarilor români, s’au pus bazele frontului unic româno-ceh, care a durat până la capăt. Ordinele Corpului voluntarilor, date în vederea recrutării de voluntari, se trimiteau în copie și Comandamentului cehoslovac, și viceversa. Prizonierii români și cehi anunțați voluntari, abia la Kiew se despărțeau, trăgând fiecare la ai săi. Strânsa colaborare dintre cele două comandamente pe deoparte, pe de alta hotărârile congresului naționalităților din fosta monarhie ținut la Kiew în primăvara post-revoluționară, au determinat pe președintele Massaryk să meargă la Iași, cu scopul de a cere în mod oficial adeziunea guvernului român la lărgirea acestei cooperări pentru toată străinătatea. Nu putem arăta aci toate detaliile vizitei d-lui Massaryk la Iași, dar vom reține ideea principală, care mai târziu a devenit un factor european. Colaborarea firească dintre românii și cehii din Austro-Ungaria, precum și discuțiile urmate între dl Massaryk și guvernul român la Iași, au zămislit,

pentru întâia oară, ideea *Micei Antante*. Ea nu a putut lua ființă atunci, dar nu a dispărut. Ocrotită de prevederea politică a ambelor părți, ea s'a întrupat mai târziu, dând roadele îndeobște cunoscute.

Iată, în câteva cuvinte, ascensiunea dela legionar la președinția unui stat. E cel mai frumos drum pe care l-a bătătorit vreodată un luptător național. Și e demn de admirat acest drum, fiindcă prea puțini l-au nimerit. Mai ales noi, voluntarii români, știm cât a trebuit să suferim pe urma faptului, că rațiunea omenească nu a călcat mereu pe acelaș drum cu instinctul sănătos al neamului. Acest acord a fost înșă perfect la savantul Massaryk, și din acest motiv, în sufletul nostru i-am păstrat întotdeauna toată venerația și toată admirația.

Personalitatea președintelui Massaryk nu are numai o semnificație în legătură cu trecutul particular al noilor provincii, ci legătura tainică își întinde rădăcinile ei până în zilele de față, având repercursiuni chiar asupra raporturilor dintre cele două state aliâte. Din colaborarea noastră legionară de ieri, pe orizontul politic al țărilor noastră a apărut și o nouă diplomatie, necunoscută în istoria raporturilor internaționale. La congresul legionarilor din Mica Antantă, ținut acum doi ani și ceva la Bratislava, un membru al delegației române a concretizat astfel colaborarea viitoare dintre foștii legionari ceho-slovaci și cei români: România dorește să aibă în cuprinsul Ceho-Slovaciei o sută mii de consuli — adică câți foști legionari sunt acolo — iar Ceho-Slovacia la noi, treizeci de mii, — atâția câți voluntari români sunt. Și fiindcă aceasta respectabilă armată de diplomați reprezintă interese de ordin sufletesc, în acest câmp dușmăniile și conflictele fiind mai rare ca în cazul salvărdării intereselor pur materiale, — armonia dintre cei doi aliați va fi perfectă și pe deplin asigurată atâta timp cât și deoparte și de alta va plana și se va cultiva „duhul legionarilor”. Prin această mentalitate specială își găsește explicație și împrejurarea, că noi, voluntarii, cei mai modești cetățeni ai României Mari, mergând la Praga suntem conduși deadreptul în strălucitul palat al domnilor de odinioară și reședința actuală a șefului statului. Ceice cunosc drumul voluntarilor români nu se vor mira de această mare onoare. Aceștia știu, că în palatul Hrciany, alături de președintele Republicei, este și reședința celui dintâi și celui mai devotat consul al României: legionarului Massaryk.

P. NEMOIANU

Injurătura

Independența cucerită de dorobanț pe meterezele Plevnei a însemnat pentru noi cam ceea ce ar fi să tai piedica pe care ai legat-o de picioarele mînzului timp de câteva luni, și să-i dai drumul dintr'o dată pe câmp. Mînzul se va împiedica și de umbra lui.

Pentru mînzul astfel slobozit, s'au ivit, în cursul sfertului de veac care a urmat, din lăuntru și din afară, prea mulți și prea feluriți dresori. Concurența dintre ei s'a spart, bine înțeles, în capul mînzului, care a început a merge în galop când vroiai să-l ții la pas, și să svârle berbecește când doriai să-l mâi în trap liniștit. (Felul lui de a înțelege).

Pe urmă, când la începutul acestui veac viața noastră ca stat și popor începuse a căpăta un fir conducător (bun sau rău dar era), când fenomenele sociale porniseră a se întinde pe un calapod ce putea deveni cu timpul tradiție, a început într'o noapte, la țimbala tunului, danțul războiului mondial. În zori, la sfârșitul chefului roșu, ne-am trezit cu hotarele agățate de ulucile marelui occident, cu coatele frecate mai la fiecare clipă de mânecile elegante ale marilor puteri, și în lăuntru cu o mie de lucruri spre îndeplinire într'un singur ceas.

Astfel, cea mai glorioasă epocă a noastră a venit odată cu o fatalitate care n'a încetat să ne pîndească în tot cursul ultimei jumătăți de secol: aceea de a nu avea răgaz să *te recunoaștem*, să ne organizăm conform *nouă înșine*.

Privind viața noastră sub unghiul acestui mic adevăr, multe din acele fenomene ale ei, care ne par ciudate uneori, alte ori revoltătoare, devin firești și cel mult vremelnic dureroase.

Deaceea credem că acel criticism vehement și desnădăduit profesat de noi față de noi, aproape de toți și mai pe toate cărările, ar putea trece dela naivitatea acestor sentimente clamante la atitudini mai înțelepte.

Cugetam la toate acestea după ce asiseseam la o scenă plină de haz duios.

Un amic mai bătrân, director al unei instituții, ținut de împrejurări cu totul departe de „secretele” ziaristice, năvălise în odaie cu viteza comică a unui butoiu care se rostogolește pe o coastă de deal (căci domnia-sa este gros, gras, blând și scur).

— Inchipue-ți, monșer, infamie, ticăloșie, nelegiuire!...

— Ei, ce-i omule?

— M'au înjurat, m'au înjurat la gazetă! urlă el, sigur de efect. Am privit trepidațiile pântecului său rotund, figura lui stacojie, ochii blajini, și am pufnit de râs.

— Se poate... și dumneata! Râzi de nenorocirea mea, n'auzi, m'au înjurat la gazetă!

— Ei și!? Crezi că s'a prăpădit lumea!

— Dar nu înțelegi, familia, reputația mea! Infamii, au scris că dau biete gratis la „dame”! Că umplu sala cu ele! Auzi, auzi dumneata! Mi-am oprit râsul, respectând sbuciumul bietului om, și l'am mângăiat cu sollicitudine și convingere.

— Ei lasă, nene, nu te mai trece cu firea. Am să vorbesc eu cu cineva dela gazetă, am să spun că se înșală, și o să-ți dee pace.

— Faci asta? Speri să reușești? Iți mulțumesc din toată inima, zise repede, emoționat și incredul.

Am vorbit în advăr cu colegul în chestie, care îmi spune zâmbind amuzat, cu prietenie:

— Ei bietul om, nu știam că e băiat bun, nu-l cunoșteam, mi se plânsese cineva. Las' că-l împăcăm.

Peste câteva zile, apăru o notiță în care grasul și simpaticul meu amic era numit „eminentul director”.

* * *

E drept, azi, celebra vorbă a lui Vodă Caragea s'ar putea traduce astfel: eu înjur, tu înjuri, el înjură.

Înjurăm mult și strașnic.

N'am ales cuvântul înjurătură pentru a trivializa în adins această românească acțiune, ci pentru că el corespunde cu precizie unui fenomen interesant.

E deformarea pe care a suferit-o la noi polemica, și chiar pamfletul.

Polemica înglobează, dacă nu un principiu, dacă nu mai multe idei cu posibilități de asociere, cel puțin o idee. Așadar, combativitatea, fie și vorba de două tabere precise, în polemică manifestă arme și cuprinde terene intelectuale, oricât de mare ar fi doza ei de lirism. Acesta e atributul de noblețe al polemice.

Pamfletul, la rândul lui, oricât subiectivism ar cuprinde, vizează în atacul individual triumful unei idei sau izbânda unei atitudini pentru ea însăși. E tot un atribut de noblețe.

Dar noi n'am avut răgazul de a ne organiza potențialul vieții publice după o tradiție, sau cel puțin un usagi, de a ne stratifica as-

pectele sociale, fiindcă seismograful istoriei noastre a înregistrat cutremure de gradul întâi la intervale prea dese.

Astfel, animați de o primitivă impetuozitate, n'am voit să învățăm încă luminoasa taină care face ideile să circule, și în loc de spada elegantă a silogismului am pus mâna în luptele noastre pe topor și ciomag.

Din polemică și pamflet am creiat, cu avântată sărguință, injurătura.

Neștiind încă să auzim în noi vibrarea diapazonului acelei eredități de civilizație, mânați de o imperioasă necesitate de a concretiza simplist și imediat orice abstracție, am așezat repede și neconținut în locul oricărei idei, o persoană, în locul oricărei atitudini, pe domnul cutare.

Și atunci, în loc să lovim cu alt crez în crezul profesat de adversar, ne-am legat cu rară bună credință de roșafa nasului său, de grosimea pântecului său, de cheltuelile suspecte pe care le face ospătându-și invitații.

Injurăm.

Dar injurăm cam prea de mult și mai cu seamă prea des, și cum caracterul fără dimensiuni și fără control al acestei îndeletniciri este el însuși primejdios pentru soarta ei, asistăm din zi în zi la o tot mai mare uzură a injurăturii. Dacă injurătura n'a putut avea niciodată autoritate, avea totuși răsunet, pe vremuri.

Răsunetul s'a micșorat progresiv, până ce azi, injurătura a început să sune în gol.

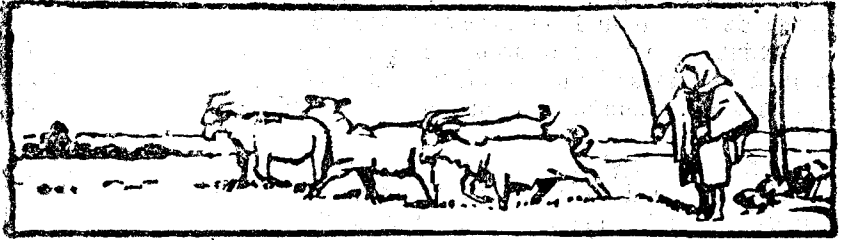
Dacă azi se mai găsește, din când în când, câte un naiv cetățean care speriat de o coloană „în aldine“, să exclame :

— Ai văzut, domnule, teribil, ce spune la gazetă? se găsesc imediat cinci cari să-i răspundă zâmbind :

— Ei, am mai auzit noi altele mai teribile: ei spun, ei le cred.

Și acest fenomen de saturație în curentul public, nu numai că nu indică apatie, ci un proces de distrugere-creatoare. Căci pe cadavrul injurăturii — se vor ridica armele unei altfel de lupte.

VINTILĂ RUSSU ȘIRIANU

O afacere strălucită

— Iancule, atâta-ți spun... superbă; să nu fiu eu încurcat acu cu daravera aia... — dar dè, prieten îmi ești, mai bine tu decât altul; da-ți spun, să te grăbești, că așa chillipir nu mai întâlnești tu cât îți trăi... Du-te de vezi, și pe urmă să-mi scrii, cum zice ăla...

Superbă afacere, cu adevărat. Nu-i vorbă, cam moftangiu de felul lui și Tudorache ăsta, dar dacă era așa cum zicea... Ia sfârșit! Trebuia să văză.

La colț, prietenii să despărțiră.

— Bună seara.

— Bună... Da' vezi, dacă nu faci nimic până mâne, să-mi spui; poate mă mai gândesc eu...

Adică, ce mai era de gândit aci? Una și cu una fac două. Era așa cum spunea Tudorache? Bine. Nu era? Un drum pierdut încolo și altul înapoi.

Și, ca să nu fie nici ăsta pierdut de cât pe jumătate, ce ar fi dacă s'ar abate chiar acu la fața locului?

Nu era lucru de glumă. Păi'aci, mai cu una mai cu alta, încropise el ceva părălute; la una câștigi, la alta nu prea; mai multă bătae de cap. Visul lui, o afacere grasă, un chillipir ceva, — nu i se isbândise încă... Cine știe? Putea să fie ăsta...

* * *

Locul era întocmai așa cum îi spusese Tudorache. Poziție minunată, pe două strade, — două sute de mii de lei ca nimic, acuma; dar mai târziu! Cu o împărțeață bună, era loc de vre-o trei case... Cu adevărat, era un chillipir numărul unu. Nu mințiște de data asta, moftangiul.

Tocmai în fund, o lumină slabă abia se zăria pe geamul unei cocioabe. Era de vreme încă; nu se culcase baba. De ce să mai aștepte până a doua zi?

La șcmețul pașilor pe nisip, ușa cocioabei se deschise încet, cu frică, și un glas tremurător și aspru în acelaș timp răsună:

— Cine umblă acolo?

— De, de, nu te speria, babo, că nu sânt hoți... Am venit să-ți văd locul.

— Acu, noaptea, maică?...

Glasul luase de astă-dată o intonație târguitcare și sfârșitul frazei se termină într'un acces de tuse seacă.

— Ce noapte, că nu-s nici șapte ceasuri... Aide, fă-te în lături și dă-mi drumul...

O candelă ce licăria înaintea unei icoane era singura lumină în casă. Și în zarea asta nehotărâtă, între mobilele hodorogite ale odăii, *baba* părea cea mai ruinată, cea mai sfârșită din toate.

Sgârcită pe un colț de pat, imbrobodită peste tot, d'abia i-se zăreau ochii stinși, închiși pe jumătate, și dacă n'ar fi tușit la fie-care vorbă, ar fi părut mai degrabă un mototol de haine aruncate acolo, de cât o ființă vie.

— Și zi așa; dumneata vrei o mie de lei pe lună, cât îi mai trăi, — să-ți dea Dumnezeu viață...

— Of, cf, co'nașule...

— Ei, las'acu să-mi isprăvesc vorba. Zi... dai locul, și cu o mie de lei te duci să trăiești unde-va într'o casă mai sănătoasă...

— Nu, nu, co'nașule. Cum ți-am mai spus... Auleo, cf, junghiurile...

Era zăpăcită, istovită de tot *baba*; îl lua drept altul, cu care se vede că era în vorbă...

— Cum mi-ai mai spus? Adică cum?... Mai spune-mi odată.

— Uite-așa. Aici mi-am făcut veacu' pân'acu, aici vreau să 'nchid ochii... Și, fie voia ălui de sus ș'a Maicei Drumului, da' mult până atunci știu că n'oi mai fi...

— Ei lasă, lasă. Fie ș'așa. Să știi că mâine viu să facem hârțile.

— Să-ți ajute Dumnezeu și maica preacurată să stăpânești sănătos... Că eu, ca mâine, p'aci mi-e drumul...

Și într'un nou acces de tuse dădea cu capul arătându-și, par'că, drumul spre pământ.

* * *

În trei zile, afacerea fu terminată. *Baba* era atât de dusă, atât de ofilită, în cât două nopți întregi domnul Iancu nu putuse să doarmă de grija ca cum-va nenorocita să dea ortul popii înainte de închirarea târgului.

Acum, în sfârșit, era liniștit și vesel. Ce afacere, ce afacere!

O lună, două, — un an să zicem, zece mii de lei pentru un loc de două sute de mii... Și două sute de mii așa, între frați. Dar cu o explicare bună, puteai să-l socotești și în patru sute de mii...

Câte-va luni, fericitul cumpărător o duse numai în planuri. Din când în când, venia să-și mai vadă *locul*, îl mai măsura din ochi, îl împărția când într'un fel, când într'altul, — și în tot-d'a-una intra să dea bunăziua și babel.

— Ei, ce mai alabala?

— Rău co'nașule, of! Să trăești, că cu ce-mi dai 'mneata îmi mai țin zilele, da' junghiuriule afurisitele nu mă mai slăbesc, de abia mă mai țin pe picioare...

— Ei lasă, c' o să-ți treacă...

Și în gândul lui vorbele astea aveau însemnarea unei glume sinistre.

* * *

Dela o vreme însă afacerea începu să-i apară domnului lancu într'o lumină mai puțin strălucită. Trecuse binișor anul de când servea renta babei și... junghiurile o țineau, nu-i mai *treceau*. Acu, nici n'o mai întreba de sănătate, ci numai se uita la ea cu, coada ochiului, bănuitor. Baba însă, par'că spunea o lecție învățată pe dinafară, și fără s'o mai întrebe:

— Rău, co'nașule, rău, junghiurile afurisitele, și picioarele...

Atâta numai, că acum duhorea groaznic a rachiu. Asta era o nouă nădejde pentru domnul lancu.

— Nu te lăsa, babo, dă-i cu țuica... Să-ți trimit eu vr'o două clondire, d'aia bună...

Și un gând vrășmaș îl încerca, așa ca o ameteală ușoară... Dar era numai ca sclipirea unei iluzii imposibile.

* * *

Lună după lună, an după an...

Într'o zi, domnul lancu, cu condeiu în mână și scărpinându-se în tot momentul după cap, își făcea socoteala.

Atâtea mii, în vremea asta, date cu dobândă bună, sau puse în altă afacere... atâta și cu atâta, fac...

A dracului babă! Un an s'o mai ducă, și l-a vârat în pârleală...

— Aoleo! Tudorache, Tudorache, ce mi-ai făcut!

Trânti condeiu, își luă pălăria și pleacă la... par'că nici nu-i mai venea să zică... la *locul* lui.

Baba, în prag, morfolea la un covrig, cu clondirul lângă dânsa.

De astă dată, domnul lancu nici nu-i mai dete vreme să-și înceapă litania:

— Rău, co'...

— Ia ascultă, babo, mult o să mă mai jupoi tu așa de parale?

Și ridicând glasul din ce în ce, în măsura în care-l cuprindea tot mai mult furia în fața acestei mumii, care se încapățâna să stea acolo nemișcată, dar tot vie, desnădăjduitor de vie:

— Ai de gând să crepi odată, stârvul dracului! Ori te conservi în spirit, fir'ar a dracului de țuică!

Și cu o lovitură de picior răsturnă clondirul.

Ca... — da, așa, — ca o căprioară rănită, *baba* sări de pe prag și cu amândouă mâinile prinse și strânse la sân clondirul, să-și mântuiască prețiosul lichid.

Și de odată, limba i se porni ca o sfârlează, uluind pe bietul domnul Iancu cu acest acces neașteptat și nebănuit de limbușie nervoasă și energică :

— Aoleo, hămesitul dracului, de ăștia mi-ai fost? Adică, ce te gândeau tu, chilipirgiule, să iei așa bunătate de loc pe mere-pere? Și uite, na, în ciuda ta, am să trăiesc până-i crepa de necaz! Duce-te-ai învărtindu-te, opt cu a brânzii, lacomule, că tot eu am să-ți mânânc ție din colivă...

Din stradă, domnul Iancu, tot mai auzia potopul de vorbe țipate în urma lui...

— Așa păcăleală! Ah! Tudorache, Tudorache, unde ești să te strâng de gât!..

* * *

Sânt zece de ani de atunci.

Tudorache, capul răutăților, a dat și el ortal popii de mult, — n'ar mai avea odihnă acolo unde e, — asta o spune domnul Iancu de câte ori își aduce aminte de el, și își aduce aminte în fie-care ceas.

Căci, la adică, nici n'are la ce alta să se mai gândească, Furios de păcăleala pățită, și îndârjindu-se să se despăgubească pe altă cale, domnul Iancu se aruncase în tot felul de întreprinderi, al căror rezultat fu că rămăsese acum cu un venit de două mii de lei pe lună, adică tocmai atât cât să împartă în parte dreaptă cu baba...

De-acu nu-i mai rămâne de cât să stăruiască, atât cât o putea și el, în această întrecere de viață lungă.

Din când în când, sprijinindu-și reumatismele pe un băț noduros de viță, mai ia drumul *locului* său.

Acum, baba nu mai zice: „Rău, co'nașule“... Mofiturile au fost bune atunci când au fost!

Și domnul Iancu mai pune oare care măsură bătrânească îndârjirii sale, când se răstește la dânsa :

— Ei, sgrifțoroaico, ai de gând să crepi odată?

— Ehe! mai așteaptă, negustorule. N'am împlinit încă suta!

ION GORUN

Cele trei legende

De câțiva ani încoace am luat asupra noastră sarcina ingrată de a ne război cu legendele vieții publice din Ardeal. Lupta n'a fost ușoară, și s'ar părea că nu e sfârșită încă. Minciuna, ca toate buruienile netrebnice, are rădăcini adânc înfipte în pământ. Numai grădinarul harnic se pricepe să spună, cu câtă greutate reușește s'o smulgă pentru totdeauna.

Am combătut, mai întâi, o legendă personală.

Puțini au binevoit să înțeleagă, la început, că judecățile noastre asupra activității politice a dlui Iuliu Maniu nu isvorau dintr'o urâtă patimă omenească, ci dintr'o sinceră și hotărâtă pornire de a risipi o periculoasă prejudecată. Fostul președinte al Consiliului dirigent dela Sibiu, șeful de mai târziu al partidului național-român, se știe, apăruse acum șase ani în primul Parlament al României întregite, ca un adevărat mântuitor al tuturor relelor moștenite din trecut, ca un reformativ inspirat al vremurilor noi. Era pe vremea când nădejdele unei țări întregi, ale unei țări care atunci își închega hotarele largite, se îndreptau nerăbdătoare spre Ardeal. Ardelenii aveau să fie izbăvitorii mult așteptați ai unor păcate învechite; ei erau sortiți să arunce puntea înțelegerii spre frații noștri, încă neîncredători, din Basarabia; ei reprezentau fermentul de regenerare morală, menit să topească dintr'odată în forme proaspăte și sănătoase răcilele sistemelor de guve năământ din România de ieri. Iar dl Iuliu Maniu, printr'o inexplicabilă amăgire colectivă, apăruse ca o personalitate reprezentativă a Ardealului. Pentru noi, realitatea s'a evidențiat repede. Dl Iuliu Maniu fusese o regretabilă eroare. Nici însușirile sale de socotit cunctator provincial, nici spălăcita sa scurgere oratorică, nici fundamentala sa neîncredere față de tovarășii firești de dincolo de Predeal, nici frica

sa maladivă de orice responsabilitate vizibilă, nimic nu-l indica pe micul avocat din Blaj pentru rolul covârșitor pe care i-l aruncase pe umeri o trecătoare iluzie optică. Eroarea trebuia să fie grabnic reparată; căci desamăgirea pe care o răspândea în jurul lui înșelătorul proroc se răsfrângea în întregime, cu dureroase consecințe, asupra credinței însăși. Pe drept ori pe nedrept, un popor e judecat mai totdeauna prin oamenii pe cari îi aruncă în cumpănă ca pe cei mai buni ai săi.

Di Iuliu Maniu, chiar după prăbușirea guvernului prezidat de di Alexandru Vaida, după compromiterea guvernării cu permise a Consiliului dirigent, după bălăceala unei lungi opoziții otrăvite, după exploatarea celui mai acru regionalism agresiv, se arăta mai departe înaintea tuturor ca o încarnare tipică a Ardealului. Acesta trebuia să plătească pentru toate. Și pentru lipsa dumisale de hotărâre, și pentru greșelile dumisale de sintaxă, și pentru refuzul dumisale de a se adapta noilor împrejurări de existență într'o țară cu alte contururi geografice decât cea de ieri. Omul acesta mieros, cu o mie de intenții ascunse, fățarnic și mediocru, temător și siropos, îndrăsnea să vorbească neconștient în numele Ardealului, care dăduse românismului pe Avram Iancu, pe Gheorghe Coșbuc și pe Titu Maiorescu, și se înghea în conștiința tuturor, cu nenumărate șiretlicuri, drept un superlativ specific al însușirilor ardelenesti. Nimic mai falș decât această aparență. Di Iuliu Maniu, cu toată experiența sa în materie de regulament, acumulată în incinta Parlamentului dela Budapesta; cu tot bagajul său de „reservatio mentalis“, rezultat al unor îndelungate lecții de iezuitism domestic, cu toate abilitățile și ezitățile sale, contrazicea la fiecare pas și în fiecare clipă firea deschisă și inima sinceră, cu sentimente și hotărâri spontane, a românului din Ardeal. Nevoia organică de a pertracta, care fusese taxată drept o patimă curat transcarpatină, nu simboliza în realitate decât neputința excepțională a unui singur.

Aceste adevăruri le-am împărțiat noi în cele patru vânturi, urmărind cu încredere reabilitarea, prin oameni de talent și de hotărâre, a Ardealului, compromis politicește de un mincinos mesianism provincial. Operația n'a fost lipsită de riscuri; am împărțit soarta tuturor dărâmătorilor de idoli. Dar acțiunea noastră lămuritoare n'a fost zadarnică. Sămânța spiritului critic a încolțit chiar în rândurile partidului național, valurile de întuneric au început să se risipească, și lumea dela noi a consimțit să se dumirească, încetul cu încetul, cât rău e în stare să răsfrângă asupra obștei inocente încrederea neîndreptățită aruncată pe umerii unui conducător nepriceput.

* * *

În fața noastră a stat apoi o altă legendă. O legendă politică. Partidul național-român din vechea Ungarie reprezentase, în cursul unei lungi epoci de oprimare, toate posibilitățile de rezistență politică ale poporului român din Transilvania. El era expresia permanentă și indiscutabilă a solidarității noastre luptătoare, și, cu toate cusururile

vremelnicilor săi conducători, cu toate actele de slăbiciune care s-au putut imputa acestora, a continuat să încorporeze vreme de aproape patruzeci de ani, dela 1881 până la 1918, totalitatea aspirațiilor mărturisite ale românismului, ajuns sub stăpânirea brutală a coroanei sfântului Ștefan. După o expresie destul de popularizată, și tot odată foarte exactă, românii din Ungaria de ieri nu se înscriau, ci se nășteau în partid național.

Această situație a durat până la 1 Decembrie 1918.

Din ziua unirei Ardealului cu celelate ținuturi românești, pomenita solidaritate față de acea reală primejdie internă pe care o reprezenta planul de desnaționalizare a guvernelor din Budapesta nu mai avea nicio rațiune de existență. Fostii robi ai Habsburgilor plățiseră cu o suferință de câteva veacuri dreptul deplin de a lua parte activă la viața publică a patriei lor adevărate; de a prefera un anumit program de guvernământ sau de a-l respinge; de a se alătura partidelor politice existente, sau chiar de a întiți altele mai potrivite cu interesele lor; — câștigaseră, într'un cuvânt, posibilitatea de a-și exercita, liberi și nesupărați, toate atributele lor de cetățeni ai României integrale. Iată cecece n'au vrut să se întâmple, câțiva pricepuți exploataitori ai trecutului altora, cari s'au agățat cu desnađeje de firma istoricului partid național-român, turnând problema unificării noastre sufletești în tiparele vulgare ale unui privilegiu de vad comercial. S'a instalat la Cluj comitetul de o sută, declarând trădători ai Ardealului pe toți cei cari îl părăseau în favoarea unor alte doctrine, și gazetele *noului* partid național, care n'avea comun cu cel vechi decât frospiciul șterpelit, au răspândit în lume basmul ridicol, că acești o sută de conțeresăți ai unei societăți în comandă au moștenit direct dela Horia, Cloșca și Crișan, fondatorii partidului, exclusivitatea desăvârșită și indiscutabilă asupra tuturor treburilor din Ardeal. Era o erezie neingăduită, care, grație legendei despre nevoia unei complete solidarități ardelenesti, își făcuse pârție largă până și în opinia publică din vechiul Regat. Gazetele minoritare din strada Sărindar, scrise aproximativ în românește dar conduse de câțiva mesafiri pripășiți prin redacțiile bucureștene, au ocrotit dela început legenda și au făcut să circule mai departe erezia, confundând totdeauna în mod voit, pe toți „ardelenii” cu supțirica clientelă a așa numitului „partidul național-român”.

Noi ne-am străduit să punem lucrurile la punct și în această privință. Astăzi, puțini au mai rămas aceia, cari continuă să cadă victime nevinovate ale acestei confuzii. Se știe acum, că partidul național din Ardeal e un partid ca oricare altul, că el n'are dreptul să rostească sentințe și să adopte atitudini în numele unei provincii întregi, și că, vrând nevrând, a avut de ales între dispariția lui totală și renunțarea la un monopol politic pe care prin nimic nu-l câștigase. Sunt atât de adevărate acesse constatări, încât putem să adăugăm cu tot calmul cuvenit unei analize obiective, că repetatele încercări de fuziune din cursul ultimilor ani, cași contopirea recentă cu d. C. Argetoianu, n'au fost acte de convingere, izvorâte dintr'o înțelegere înțeleaptă a impr jură-

rilor politice, ci rezultatul unei supărătoare constrângerii morale, pe care desfășurarea implacabilă a evenimentelor a exercitat-o, — cu modestul nostru concurs — asupra unor duhuri întârziate. Tovarășii de profit și suferințe ai dlui Iuliu Maniu, doritori de a prelungi cât se poate mai mult situația de „corp separat“ a Ardealului, n'au trecut dincolo de Predeal decât gonți dela spate de fiorii reci ai unei izolări mortale. E drept, însă, că i-am îmbrăncit și noi puțin...

* * *

Am rămas, deci, să ne luptăm cu a treia și ultima legendă. Legendă electorală. Atât le mai rămăsese loialilor noștri adversari, din bagajul cu care porniseră cândva să refacă toate temeliiile statului român. Se credea, însă, că cel puțin la alegeri, trupa ambulantă a părintelui Man dela Gherla e imbatabilă... Agenții partidului național, constituiți în echipă volantă, își stabiliseră o reputație sgomotoasă de neîntrețuți specialiști ai urnelor. Instruând la paroxism coardele vocale ale domnului Alexandru Vaida, punând în valoare însușirile de bătaș lăudăros ale dlui dr. Aurel Dobrescu, picurând din sat în sat lacrimile de comandă ale dlui Șt. Ciceo Pop, cel mai sentimental abdomen de pe toată suprafața Europei centrale, hilarianța coloană de atac își făcea apariția când la Dej, când la Siliștră, când la Reșița, când la Călărași, desfășurând același film cârpit de propagandă, umflând aceleași bășici goale de vorbe cari plesneau în gol, stricând urnele cu pumnul, snopind în palme pe protopoștii partidului advers, și semănând pretutindeni, fără scrupul și fără oboseală, demagogie, teroare și ridicol. Un fel de vas-fantomă electoral, pe care navigau, imberturbabil, pirații localurilor de votare.

Ultima alegere parțială dela Reghinul-Săseșc a fost însărcinată să spulbere și această legendă. Ne-am întâlnit pe teren cu înfricoșății matadori. N'am văzut niciodată paiețe mai întristătoare... Și-au descărcat, firește, toată tolba lor împrăștiată de infamii și neadevăruri. N'au făcut, în privința aceasta, economie de muniție. Au povestit cum d. general Averescu a ucis cu mâna lui proprie unsprezece mii de țărani în răscoalele din 1907; au arătat, cu toate amănuntele de rigoare, cum d. Octavian Goga a dezertat dela Turtucaia în 1916; s'au jurat că bietul d. Voicu Nețescu dela Brașov a comandat o divizie la Mărășești, au făgăduit că d. Iuliu Maniu o să rețeze dintr'un condei dările grele de astăzi, și au împăișit, — cu o înduioșătoare generozitate, — toate pădurile, toate pășunile și toate ogoarele din hotarul necăjitelor comune. Dă mult, cine nu dă dela el... Dar valurile rău mirositoare ale acestei oratorii de bâlcu s'au risipit repede. Bunul simț îmbrăcat în haine albe a biruit aproape în fiecare sat. S'au găsit acolo glasuri simple și cinstate, cari au întrebat: — „Dacă d. general Averescu a împușcat pe țărani din vechiul Regat, pentruce și-au pus aceștia toate nădejdlile lor în el?“ — „Dacă d. Octavian Goga a dezertat dela Turtucaia, pentruce l'au trimis conducătorii armatei să aducă pe voluntarii ardeleni sub steagul românesc?“ Iar d. Alexandru Vaida a

avut de răspuns la fiecare pas acestei indiscrete întrebări țărănești: — „Spune-ne mai bine, domnule, câți bani iei pe an dela banca lui Blank?” Astfel, coardele vocale au sbârânit în pustiu, lacrimile s'au evaporat pe nisipul indiferenței, și asaltul scandalagiilor cu pumnii ridicați asupra auditoriului ostil a fost reprimat prin tragerea de pulpana paltonului a iluștrilor agresori.

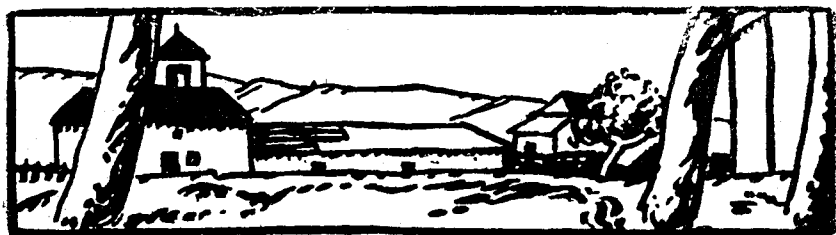
* * *

Noi, cel puțin, ne-am documentat pe deplin asupra virtuților electorale ale partidului național. E o farsă, pe care unii o mai iau încă în serios, pentrucă, recunoaștem, contactul cu un asemenea inamic nu are nimic reconfortant, și pentrucă presa grozavilor electori, slujită cu un egal entuziasm de părintele Agârbiceanu și de d. Albert Honigman, asurzesc urechile tuturor cu o reclamă deșanțată, în care cea mai neobrăzată minciună răstoarnă realitatea cu fundul în sus. Scriitorul acestor rânduri, care se întoarce acum de pe agitatul câmp de luptă electorală, n'a resimțit niciodată o senzație mai precisă de scârbă, decât în fața uluitoarelor reportaje ocazionale din *Patria*, unde cu o completă seninătate de cuget, faptele petrecute la Reghin sunt înfățișate exact dimpotrivă de cum s'au întâmplat. Așa am înțeles, cum a fost întreținută și legenda a treia.

Va fi plăcerea dumneavoastră, să vedeți cum va fi distrusă...

ALEXANDRU HODOȘ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Politică financiară unitară

Deodată cu cântărirea recoltei financiare a anului expirat, am constatat în mișcarea economiei noastre politice unele lacune de o capitală importanță, asupra cărora nu strică să mai zăbovim puțin. După cum am arătat, principala cauză rezidă în lipsa de unitate cu care ne manifestăm în această direcție. O izolare complectă a pus stăpânire pe toate instituțiunile noastre, oferindu-ne aspectul unei totale lipse de orientare. Pe acest neajuns inițial se brodează toate celelalte consecințe, unele secundare în fond, dar tot atât de importante ca efect.

Când zicem lipsă de unitate în program, înțelegem lipsă de organizare. Instituțiunile noastre financiare duc o viață individuală prin excelență, trăind fiecare pentru sine, fără să-și mai bată capul cu soarta celorlalte. Intocmai ca și într'o viață socială primitivă — în care individul se călăuzește exclusiv de satisfacerea nevoilor sale de pe-o zi pe alta — izolarea e suverană și în ramurile de viață propriu-zis colectivă. Precum coordonarea și menajarea intereselor individuale nu poate să rezulte decât prin organizare, tot așa nici unitatea precognizată dintre organisme nu poate să ia naștere decât prin același mijloc. Pe măsură ce se va coordona activitatea mai multor organisme într'un program comun, în aceeași măsură se va lărgi câmpul de operațiuni și forța economică. Dar despre temeinicia acestei legi noi nu prea suntem convingși. În toate manifestările noastre suntem conduși de individualismul cel mai exagerat, fie că ne găsim pe teren social, economic, sau politic. Despre un program unitar noi nu putem vorbi decât în forma unui deziderat, urmând ca pentru realizarea lui propriu-zisă să cheltuim altă energie. Efectele mișcării financiare izolate se resfrâng într'un mod cât se poate de nefavorabil asupra instituțiunilor noastre de această natură. Pe urma izolării sfere politica de stat, dar pățimesc și băncile noastre în general, cu excepția celor câteva instituțiuni mai mari. Un singur exemplu va justifica această afirmațiune. Banca *Albina*, bunăoară, în urma împrejurărilor politice schimbate, și stabilind legătura normală cu *Banca Națională*, a ajuns dintr'o-

dată printre cele dintâi instituțiuni ale țării. Baza ei de operațiuni s'a întins atât în lărgime cât și în adâncime, într'o proporție care nu suferă comparație nici cu cea mai înfloritoare epocă din tot trecutul său. Dar, oricât s'ar fi întins acest teren, în el nu mai încap suratele provinciale mai mici de eri. Desvoltarea ei s'a îndrumat înspre alte scopuri, în urmărirea cărora nu se mai întâlnește cu vechii ei tovarăși. În timp ce progresul ei merge cu o viteză de automobil, băncile provinciale s'au dat jos și din birjă, pentru a se urca în carul tras de boi.

Față de această constatare, par'că și contraargumentul se ofere dela sine: de ce nu au stabilit și băncile provinciale din Ardeal contactul cu *Banca Națională*? Este ușor de zis, dar greu de executat. Viața provincială abia acum începe să simtă enorma pierdere pe care a suferit-o prin concentrarea intelectualilor săi la orașe. Instituțiunile financiare provinciale suferă de o criză de personal ca niciodată, așa încât chiar numai acest singur neajuns e suficient să taie aripile oricărui avânt. Tot ceea ce iese din făgașul obișnuit al lucrurilor le pare riscat, și cercul lor de activitate se restrânge dela o zi la alta. Azi-măine, cine știe dacă nu vor pierde și clientela rurală. În parte, au scăpat-o și până acum, ea nu mai are solicitanți decât la nevoile acestora; economiile satelor au început să se plaseze în altă parte. Grație deosebiriilor de viață și a sistemului de producție, clientela urbană suportă orice dobândă, fie aceasta chiar de uzură. Ea dispune de o mie și una de modalități să arunce plusul de sarcini în cărca altora. Consecința firească este, că instituțiunile cari finanțează producția superioară pot da procentele mari asupra capitalului depus, o împrejurare care va atrage la sine și economiile rurale. Pentru capital, rentabilitatea este puterea magnetică ideală. De aceea o gazetă românească din Ardeal suspină cu multă durere, că patrusute milioane, bani românești, sunt depuși spre fructificare la băncile minoritare de aici. Aceeaș lege cârmuiește și pe indivizi, cași marile noastre instituțiuni.

Din cele spuse, ne permitem să tragem concluzia, că băncile noastre provinciale din Ardeal nu mai au legături de reescmpt cu *Albina*, și nu au stabilit un asemenea contact nici cu *Banca Națională*, pierzând în acelaș timp și concursul economiilor satelor. Interesele rurale încep a se deplasa la orașe, dar fără ca dela această nouă orientare să poată aștepta vreun bine. Căci, oricât de ademenitoare ar fi dobânda urcată ce ni-se îmbie, în calitatea noastră de români, alcătuitoari de stat și cu pretenția de a-l guverna, nu ne putem complăce pe un teren exclusiv speculativ, supus tuturor riscurilor. Din punct de vedere al producției, lucrurile nu au dat cu nimic înainte prin această schimbare de front. Agricultorii și micii industriași nu-și pot niciodată lega soarta de aceea a comerțului. Cei dintâi culeg roade numai odată pe an și sunt expuși tuturor capriciilor naturii, pe câtă vreme cei din urmă suportă mai ușor riscurile, și chiar uzura, deoarece fructele producției lor se culeg zi de zi sau la răstimpuri foarte apropiate. Deplasându-și interesele la băncile mari comerciale, fie benevol fie forțat, micii capitaliști rurali renunță la o situație sigură, pentru a o schimba cu una care va pluti ca frunza pe apă.

Din deplasarea de interese menționată, pe lângă cei interesați nu profită nici politica românească și nici mișcarea financiară în general. Singurii profitori sunt cele câteva bănci mai mari. Din punct de vedere financiar, noua orientare nu însemnează o anormalitate, ci o desvoltare firească pe urma unor fericite schimbări politice. Dar, oricât am recunoaște din punct de vedere teoretic îndreptățirea acestei evoluții, și oricât am dori întărirea acestor instituțiuni, nu putem trece cu vederea latura națională și socială a problemei. În Ardeal va mai trebui, multă vreme încă, să ne călăuzim de principii altruiste, în toate manifestările noastre. Precum indivizilor nu le putem permite să se înalțe în dauna celorlalți, ci numai împreună cu ei, aceeaș regulă trebuie să o impunem și în politica noastră, sub toate formele ei, deci și în cea financiară. Izolarea și individualismul nu l-am admite până în momentul când s'au amortizat toate sarcinile de egalitate laolaltă, cât și în raport cu alte neamuri. Spre acest scop însă, nu ne vom putea apropia decât prin o politică unitară și conștientă, animată și de o mică, foarte mică doză de naționalism și altruism. În alte condiții, și cu alte principii, nu vedem cum ar putea să progreseze această provincie, care nu este nici mai mult nici mai puțin ca o jumătate de țară.

I. BĂNĂȚEANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Un poet liric

— Zaharia Bârsan —

Apariția volumului de versuri al dlui Zaharia Bârsan constituie fără îndoială unul din evenimentele literare de căpetenie în această epocă săracă în poezie. Mai mult decât atât. *Poeziile* sale ne scot la iveală, prin contrast, o lipsă mai adâncă de care pătimeste inspirația scriitorilor de astăzi. D. Zaharia Bârsan a rămas cântărețul liric de altădată, într'o vreme când s'ar părea, că versificatorii la modă nu se mai iubesc decât pe ei înșiși.

Nu știm dacă ați observat fenomenul, dar au început să apară de câțva timp încoace o seamă de poeți, — deși nu toți poeți de seamă, — unii cu frumoase însușiri intelectuale, alții numai cu vizibile înclinări spre maimuțăreală, cari s'au numit singuri cugetători. Adevărat, că nu se poate pune sentinela la porțile Parnasului. Întră cine vrea și rămâne cine poate. Dar noi stăm uneori mirași în fața ciudatului deșert de sensibilitate, cu care încearcă să ne obișnuiască mânuitorii mai recentți ai versului, ch'nuiți de obsesia noutății. Totul se încheagă din imagini cu grijă construite, de o îndrăsneală rece, calculată, fără răsunset sufletesc. Scapără ce e drept, pe ici pe colo, de-alungul acestor strofe precipitate în laborator, câteva idei plastice, te întâlnești la câteo cotitură a ritmului capricios cu o umbră fugară de gândire abstractă, te surprinde ingeniozitatea unei comparații sau meșteșugul cu care se înfiripă metaforele obscure, dar cece ai dori să-ți încante cu deosebire tovarășia poetului nu e de față. Lipsește mai nimic, lipsește sufletul aceluia.

Poeții de astăzi nu mai iubesc și au uitat să fie sinceri. D. Zaharia Bârsan, prin urmare, e un poet de altădată. Poeții de altădată nu se învechesc nicidecum Cei noi, adesea, se nasc par'că din cale afară de bătrâni. *Poeziile* dlui Zaharia Bârsan pornesc de-adreptul din inimă, pentru a se ridica spre inima altora. E o revărsare încântătoare de simțire, plină și armonioasă, care se mlădie în căutarea celei mai desăvârșite forme. Bucuriile trecute mai retrăiesc odată, redeșteptate pe valul versului înduioșat. Suferința de astăzi se topește în lumina fiarbinte a idealului de artă. Avântul spre frumusețea veșnică a artei

prinde puteri proaspete cu fiecare mărturisire a gândurilor. Cântărețul se ridică pe aripile poeziei, pentru a asculta de-acolo pulsația eternității :

.... *Simt atunci, cum haina mea de humă
Incet, încet alunecă pe mine,
Alunecă și cade ca o spumă.*

*Mă simt ușor, curat, un vis de bine
Și-așa ți-ascult cântarea ta cea sfântă,
Și 'ngân și eu ce cântecul îmi cântă.*

Struna lirică tremură uneori sprintenă și ușoară :

— „*Și visează? Lună bună
Ce visează ea spre zori?*“
Luna râde și mi răspunde :
— „*Lasă, nu mai ști, că mori!*“

Alteori vibrează prelung :

*S'a prăpădit potop de lacrimi pe lumea asta dragă nouă
Și-atâția julgi curați murit-au, pământul când l'au sărutat,
S'au ridicat din nou în soare atâția stropi curați de rouă
Și-atâtea cântece duiioase s'au stins pierdute pe'nserat,
Și tu te miri că stau pe gânduri visând alătura de tine!
Știu eu? Poate jelesc în taină atâtea frunze duse'n sbor,
Sau poate mă gândesc la vremea când nu vor mai fi zări senine,
Când vei pleca și tu departe, urmând cărarea tuturor!...*

Iubirea poetului mai totdeauna e tristă. Un aer de curată rescmnare împodobeste însă epilogurile sentimentale. Toată desfășurarea aceluiaș povești sclipește sub ochii noștri, în haina estetică a sincerității, culminând într'o senină apologie a suf-rinței care purifică :

*Ce mândru sunt că tu, tu cea dintâi
M'ai învățat ce-i lacrima amară...
Ce mândru sunt, că'n sufletu-mi curat
Prin tine mi-a fost dat să ia ființă
Sublima, marea, sfânta suferință
A celor ce trăiesc cu adevărat...*

Să nu uităm că d. Zaharia Bârsan e autorul *Trandafirilor roșii*, admirabilul poem închinat voluptății de a se jertfi. Aceasta pare să fie culmea cea mai 'naltă de pe care privește poetul nostru înțelesul suprem al vieții. Iubirea cuprinde'n sânul ei toate bucuriile și toate amărăciunile. Deopotrivă de trecătoare. Să cântăm deci, subț fereștile iubitelor noastre și să le ducem flori; să stăm de vorbă cu luna și să ne certăm cu razele care sărută prea mult șuvița blondă; ,

să scormonim de subt cenușa timpului jeraticul îmbrățișărilor apuse
să iubim pe patul încărcat de petale trandafirii, și să plângem peste
vrafal de frunze 'ngălbenite... Un singur lucru de preț ne va rămâne
în urmă, e amara voluptate de a fi suferit.

*Le seul bien qui me reste au monde
C'est d'avoir quelque fois pleuré...*

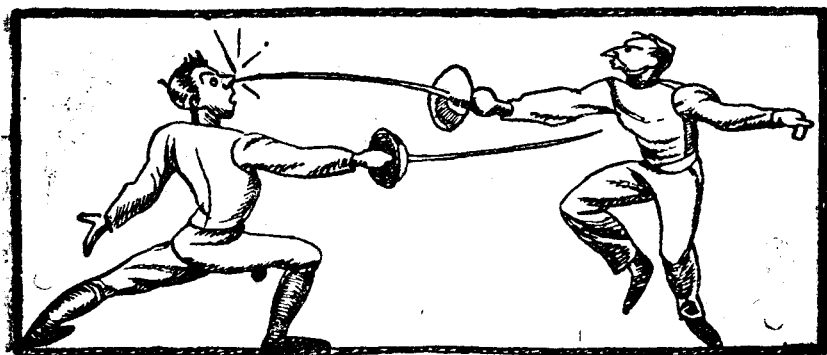
cum spune Alfred de Musset. Cu poetul noștilor, d. Zaharia Bârsan
se înrudește prin omeniească sa durere. După cum, stropul de humor
amar pe care-l pune în *Cântecele* sale ne amintește de acele ale lui
Henric Heine. Dar mai cu seamă se cade să-l socotim pe d. Zaharia
Bârsan ca pe unul din ultimii trubaduri ai vremii noastre.

*Căci umbra i veșnic leagănu, în care
Sfioși, s'adună triștii visători
Ca floriile 'nfrățite pe morminte.*

MOISE NICOARĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

GAZETA RIMATĂ

SCRISOARE

BCU Cluj / Central University Library
„Țara Noastră”
căt-re
domnul Iuliu Maniu

*Sosește Primăvara, și fără pertractare
Fuzionând deodată cu solul fărăi mele,
Sunt una laolaltă în strai de sărbătoare
Cu tot, cu violete, cocori și rândunele...*

*Îți vei fi zis, desigur, svârlind priviri istețe,
C'un pic de simț politic în actul ăsta nu-i.
Putea s'o ia mai molcom, să vie pe județe,
Se înțelege după avizul centrului.*

*Dar, din senin și fără de contra-candidată,
Să intre 'n plină iarnă, când nu te-ăștepți deloc,
Și fără să anunțe în presa democrată
Să măture zăpada punând verdeață 'n loc, —*

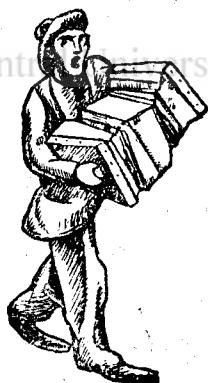
*E semn că 'n România greșelile s'aștern,
«Așa că'n „Țara Noastră” eres după eres)
Că Primăvara are un sprijin în guvern
Și-acceptă compromisul, — e lesne de'nțeles.*

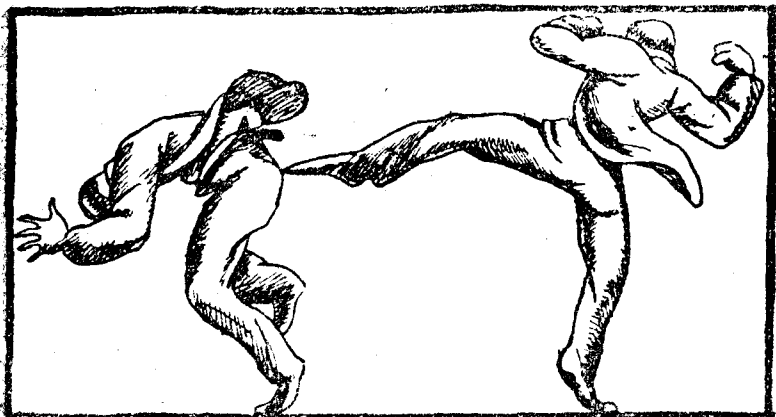
*Dar, pe când rozi în minte această Națională
Tocană de cuvinte, stând între Pumn și Barbă,
Și crezi că Primăvara e quasi-liberală,
Și numeroși amicii cât e pe plaiuri iarbă, —*

*Pornește „Țara Noastră“ spre Reghinul Săsesc
Peste fuziuni și alte vremelnice dezastre,
Cocori ai Primăverii sub cerul românesc
Bătându-și în albastru copertele albastre.*

*Și 'n timp ce'n expozeuri și mici ambițiuni
Numerotezi neantul golindu-ți călimara,
Vom arăta la Reghin, că fără condițiuni
Asemeni Primăverii, fuzionăm... cu țara.*

AL. O. T.

INSEMĂRI

Moartea lui Iustin Nemet. — Din Timișoara ne-a sosit, săptămâna trecută, vestea tristă a morții lui Iustin Nemet, unul dintre cei mai buni адвоcați români din Banat și o figură distinsă a vieții noastre culturale. Regretatul nostru prieten era vice-președintele organizației locale a partidului poporului și un luptător plin de convingere pentru triumful desăvârșit al ideii naționale.

După studii meritoase făcute în străinătate, și după suferințe nespuse de grele îndurate în timpul războiului, Iustin Nemet se așezase în Timișoara, unde a jucat un rol însemnat în viața politică din ultimii ani. El făcea parte din generația aceea de tineri cărturari însuflețiți, cari, cu douăzeci de ani în urmă, porniseră o vie mișcare de reîmprospătare a energiei noastre militante pe tărâmul frământărilor naționale. Cu acelaș suflet românesc și cu aceeaș absolută dezinteresare în urmărirea unui ideal, intrase și în rândurile partidului poporului, alături de

noi, unde cu toată boala chinuitoare de inimă de care suferea, a stat neconținut în cele dintâi rânduri ale combatanților.

Iustin Nemet se stinge în vârstă numai de 42 ani, plâns de întreaga societate românească a Banatului, unde și adversarii săi îl prețuiau, ducând cu sine în mormânt încă o frumoasă nădejde a noastră a tuturor. Odi-nească în pace!

Alba Iulia, tratatul de pace și dorobanțul. — Cuvântarea rostită deunăzi la Senat de d. Ion I. C. Brătianu cu prilejul discuțiunii generale asupra reformei administrative a scormonit încă odată o neînțelegere mai veche între două concepții diferite. Răspunzând dlui Polony, unul din reprezentanții poporului sășesc în Parlament, șeful partidului liberal a precizat punctul său de vedere cu privire la însemnătatea adunării dela Alba-Iulia, declarând neted, că integritatea națională a românilor nu este rezultatul

Albei-Iuliei, ci ea se datorește tratatului de alianță al României de ieri, pecetluit cu sângele a 800 mii de ostași. Într'un cuvânt, temelii statului nostru este: tratatul și dorobanșul.

Față de această concepție politică, în înțelesul căreia unirea Ardealului cu vechiul Regat datează, evident, din momentul în care România a tras sabia împotriva Austro-Ungariei, se ridică tăgăduitoare concepția contractuală, care privește ca unic izvor de drept pentru existența României întregite actul de unire, redactat pe puncte și pe paragrafe în adunarea dela Alba-Iulia. Nouă ni se pare foarte normal, ca această doctrină, care nu vrea să țină seama de înfrângerea militară a Puterilor centrale, să fie adoptată în anumite tabere minoritare. Din nefericire însă, tot astfel cred și conducătorii așa zisului partidul național, cari au repetat în diferite rânduri întărind cunoscuta lor opinie, că unirea Ardealului constituie un soi de învoială între două interese distincte care s'a încheiat cu anumite condiții, și care, la un moment dat ar putea fi desfăcută printr'o nouă adunare la Alba-Iulia. Iată pentruce s'a și formulat demultiori, prin întruniri și la gazetă, avertismentul amenințător, că „pactul” dela 1 Decembrie 1918 ar putea să fie „revizuit” într'o zi. Cași cum cursul istoriei s'ar mai întoarce vreodată îndărăt . . .

Acei cari vorbesc astfel trăiesc și astăzi, cu gândul, pe temelii celor paisprezece puncte ale lui Wilson. Răposatul președinte al Statelor Unite, în cunoscuta sa proclamație către toate popoarele lumii, nu pomenea, în el optulea punct al acesteia, decât de dezvoltarea autonomă a naționalităților din Austro Ungaria, ridicând peste orice altă considerație de politică internațională, principiul autodeterminării. Ce s'a ales din cele

paisprezece puncte ale lui Wilson se poate ușor constata dintr'o lectură sumară a tratatelor de pace încheiate la Versailles, la St.-Germain, la Trianon, la Neuilly și la Sèvres. Celebrii mesaj al gânditorului din Casa Albă a avut o soartă eroică. A fost îngropat, ca un prețios pergament comemorativ, în zidurile noului edificiu al Europei, ridicat de-alungul câmpurilor de bătaie.

Într'o carte care a făcut multă valvă acum trei ani, fostul prim-ministru al Italiei, d. Nitti, și-a arătat adâncă sa părere de rău, că cele paisprezece puncte ale Președintelui defunct n'au fost realizate întocmai, fiind socotite numai ca norme călăuzitoare pentru refacerea geografiei continentale, în loc să se realizeze întocmai, ca o literă de Evanghelie. Adunarea dela 1 Decembrie 1918, unde o sută de mii de oameni, reprezentând toate clasele sociale și toate ținuturile românești din fosta Ungarie, reprezintă, fără îndoială, pentru opinia publică mondială, un argument mai mult în favoarea noastră. Alba Iulia e o splendidă manifestare a dorinței de unire, pe care putem să-l servim, la nevoie, și partizanilor celor mai convinși ai principiilor wilsoniene. Dar, nu mai încapem nicio îndoială, chiar dacă n'ar fi existat adunarea dela Alba Iulia, această dorință de unire ar fi rămas indiscutabilă. Intreaga noastră istorie națională, toate mărturiile statistice, nenumăratele manifestații politice din ajunul și din cursul războiului, ar fi fost argumente destule și hotărâtoare, pentruca sentința cea mare să ne dea complex câștig de cauză.

Acești adevărul. Restul sunt speculații de interes trecător. Misterul de existență a unui neam văzut prin prismă electorală. Peste aceste mici socoteli de tarabă, valul cutropitor al vremii trece ca pe deasupra firelor de iarbă.

Aria calomniei. — În lipsa din țară a dlui N. Iorga, ziarul *Neamul Românesc* își îngăluie dela o vreme unele atitudini, de o vizibilă impertinență, pentru care deocamdată nu știm pe cine trebuie să chemăm la răspundere. Când nu e acasă stăpânul, personalul de serviciu, așa e obiceiul, își cam face de cap... Astfel, numita foaie culturală, într'unul din numerile sale din urmă se pomenește vorbind despre o „manoperă electorală” a noastră, în legătură cu alegerea dela Reghin, acuzând pe dl Octavian Goga că se servește de o „scrisoare apocrifă” a patriarhului Miron, și denunțând lumea întregi „plăsmuirea” revoltătoare a unui candidat exasperat.

Azeste îndrăznește rătoiele ale unui scrib necunoscut, tipărite negru pe alb într'o gazetă al cărei director se găsește la trei mii de kilometri depărtare, sunt pur și simplu o ticăloșie, — nu-i putem spune altfel, — pe care, ch'ar dacă ar fi prezentă, barba apostolică a dlui N. Iorga n'ar reuși s'o acopere. Dar dl N. Iorga călătorește prin străinătate, unde ține interesante conferințe pentru locuitorii din Bruxelles, și afectează o obosită indiferență față de ceace se petrece în ceastălaltă Belgie, a Orientului. În vreme ce oamenii săi se sbat în accesul de furie al fuziunei, țipă, insultă și calomniază, fostul șef al foștilor iorghșiști trimite cu Simploul articole după articole, — despre asasinarea lui Nicolaie Milev, despre răscoala Curzilor, desore conflictul cu Germania — iardespre politica internă a României, nici un cuvânt. Dl N. Iorga se lasă așteptat...

Am vrea să știm, totuș, dacă fericițul dramaturg dela Vălenii de Munte mai citește din când în când *Neamul Românesc*, și dacă, prin făcitură sa consimțământ se solidarizează într'adevăr cu obrăsnicia anonimă din coloanele de tipar pe care le prezidează. În

cazul acesta, situația noastră ar fi cu mult mai ușoară. Am afla, înșfârșit, cine ia asupra sa povestea idioată cu „manopera” și cu „plăsmuirea”; iar cu dl N. Iorga am vorbi, se înțelege, altfel, decât cu toți șeicarii dumisale, plătiți de dl C. Argetoianu ca să ne ație calea, la răscrucea drumului, cu ciomagul în mână.

Spinarea șerbilor, pentru noi, e prea puțin. Așteptăm barba stăpânului, pentru a ne putea răfui cum se cade.

Riscuri profesionale. — După ce s'a lămurit pe indelete cu propria sa conștiință, explicându-i motivele pentru care injură astăzi pe aceia pe cari îi ridicase în slavă până ieri, — și recunoaștem că operația a reușit fără multă greutate, — dl Pamfil Popescu (Șeicaru) s'a proptiit în coloanele *Cuvântului*, și-a așezat amândouă mâinile în șold ca să poată scrie cu picioarele, și ne provoacă, puțin cam birjărește, la polemică. Regretăm adânc, dar nu suntem dispuși să răspundem la delicata invitație. D'scuția cu stugile prezintă totdeauna mari dificultăți, din pricina deosebirilor de vocabular.

Și, la urma urmelor, pentru ce am lungi conversația? Afacerea e foarte simplă. Dl Pamfil Șeicaru (Popescu), ale cărui articole din revistele *Hiena* și *Gândirea* proclamau nu de mult pe dl Octavian Goga drept indrumător al unei generații întregi și animator al ideii naționale, — nu, zău, doriți să reproducem aci ditirambica proză? — a făcut dintr'odată stânga împrejur și spurcă amarnic pe acelaș d. Octavian Goga, pentru vina oribilă de a nu fi căzut pe frontul de luptă, ca Charles Péguy de pildă, pe care noi n'am avut de unde să-l cetim, căci dl Șeicaru Popescu (Pamfil) i-a cumpărat toate volumele aflate în librării... Cu o iuțea de prestigiodator al scrupulelor

morale, năbădăiosul pamfletar și-a plasat din senin toată admirația sa lipicioasă pe obrazul dlui Iuliu Maniu, pe care, cu câteva luni mai în urmă, îl insultase cu vorbe pe cari nicio hărție decentă nu le poate suporta. Aceste toate, pentru că dl Pamfil Popescu Șeicaru se bate, ca Sparafucile, cu tarif fix, în contul dlui C Argetoianu, fostul nostru întâmplător vecin politic și actualul tovarăș de iluzi al șefului partidului național.

Spadasinul cu simbrie moșteneste dușmăniile, simpatiile și ghetetele stăpânului. Așa e datina. Deci, pentru cine tot n'a înțeles de ce suntem insultați azi acolo unde ieri eram tămâiați, nu ne vom mai strica vremea cu demonstrații de prisos.

Mercenarul își face datoria. Ii dăm, cu toate acestea, un sfat caritabil. Să nu se avânte la bătaie cu prea mare exces de zel, pe seama noului său client, pentru că de mulțori, s'a întâmplat, ca spadasinul să-și lase pielea pe teren, pentru cincizeci de dinari...

Nimic nefiresc. — **Adevărul și Lupta**, cele două gazete pravoslavnice din Capitală, al căror respect pentru prestigiul bisericii creștine e îndobște cunoscut, au deslănțuit zilele trecute, de comun acord, o veritabilă gălăgie de lavră habotnică, protestând împotriva revoltătoarei intervenții a patriarhului Miron în a'egerea dela Reghin. Iată ce s'a întâmplat. O rudă bună a dlui Bubi Brănișteanu, canonic în dieceza Gherlei, pretinde foarte serios, că ar fi descoperit o scrisoare recentă a înaltului prelat, adresată unui preot din numita circumscricție, prin care i se recomandă cu căldură, acrstula, candidatura dlui Octavian Goga.

Noi, cari nu suntem nici mitropoliți ai României, nici parohi în cercul Reghinului, și nici măcar funcționari la

poștă, nu ne pricepem ce să credem despre episto'la cu pricina. S'o fi trimis? Nu s'o fi trimis? Cine știe... S'o fi primit? Nu s'o fi primit? E mister.. Un singur lucru ne miră. Pentru ce s'a necăjit așa de grozav presa ortodoxă din strada Sărindar?

Să presupunem, că d. Albert Honigman, sau d. Graur-Bräuer, sau d. Leonard Paukerow, sau oricare din acești cucernici publiciști români, ar candida în circumscripția electorală a Darabanilor. C-ne ar îndrăzni să protesteze în acest caz, dacă rabinul din Huși, convins că apără astfel interesele confesiunii sale, ar îndemna pe drept credincioșii săi contrați din circumscripția electorală a Darabanilor să privească cu simpatie spre candidatura dlui Albert Honigman, a dlui Graur-Bräuer, a dlui Leonard Paukerow, sau a oricăruia dintre acești fii iluștri ai bisericii? Nimic nefiresc n'ar fi într'un asemenea gest. Și nimeni nu s'ar supăra.

Vedeți, însă, că anumita noastră presă, în dorința ei de a ocroti democrația, acordă mai multă libertate rabinului dela Huși decât mitropolitului din București. Aci e buba!

Veto! — E aproape indiuoșătoare stăruința solidară, cu care gazetele clandestine ale partidului național s'au pus să combată candidatura dlui Octavian Goga la Reghinul Săsesc. Printr'o primejdie atât de mare n'a mai trecut Ardealul, dela Mihai Viteazul încoașe. Reușita în alegeri a directorului *Țării Noastre* ar însemna un adevărat dezastru. Ar fi o rușine națională și un scandal european, — cum striga odată d. Romulus Boilă. Parlamentul e făcut pentru bătăuși, pentru lătrători și pentru mameluci; pentru deputații atleți și pentru deputații de frontieră. În această selectă societate de părinți ai patriei, care n'ar

trebui să fie deranjați din exercițiile lor zănice de box și oratorie, d. Octavian Goga va cădea ca un musafir nepoftit.

Aceasta a fost, dela început, părerea dlui Albert Honigman dela *Lupta*. La această părere s'a alăturat acum și d. C. Gongopol dela *Cuvântul*. D. Octavian Goga nu trebuie ales!

Înțelegeți foarte bine, cât trage în cușpană greutatea morală a celor doi ireductibili adversari. D. Albert Honigman vine cu renumăratele sale rude din cercul Reghinului, cu popi, cu dascăli și cu protopopi, cărora le-a pus în vedere o fulgerătoare afurisenie dacă s'or da de partea ereticului candidat. Iar d. C. Gongopol, a cărui autoritate națională crește dincoace de Predeal văzând cu ochii, a trimis la fața locului pe însuși d. C. Argetoianu, cu pumnul și cu buzunarul larg deschis. Expediția acestor improvizati protectori ai Ardealului ne îngrijorează, prin urmăre, profund. D. Albert Honigman, după cum se știe, se trage dintr'o veche familie preotească de pe Mureș. D. C. Gongopol, se vede după nume, e viță de grănicer din Bistrița. D. C. Argetoianu, de când s'a întovărășit cu d. Șt. Cicoș Pop, descinde direct din martirii revoluției dela 48. Așa stând lucrurile, și aceștia fiind oameni, cum ar mai pune cineva la îndoială dreptul de *veto* al voinicșilor tribuni ai poporului ardelenesc?

D. Octavian Goga nu trebuie ales! Și, probabil, nici nici nu va fi... Dacă alegătorii din Reghin vor asculta de dnii Albert Honigman și C. Gongopol, paznicii neadormiți ai demnității noastre naționale.

Gogoși electorale. — Am priceput, însăfârșit, la ce se rezumă forța electorală a partidului național din Ardeal. Ne a dovedit-o de curând *Patria* părintelui Ion Agârbiceanu, pe care binecuvântatul dar al profeției nu-l împiedică

să patroneze minciuna cea mai cutezătoare. Sfinția sa își procură din vreme, se vede treaba, cuvenitele scrisori de indulgență. Așa ne-a fost dat să cetim deunăzi, pe una dintre cele două fețe ale gazetei diu Cluj, o lungă corespondență din Reghin, unde se povestesc tot felul de minunății despre campania electorală care se desfășoară acolo în acest moment. Ei bine, ținem să afirmăm aci cu tărie, că niciun rând din ticluita poveste a „corespondentului special“ în chestiune nu e adevărat. Totul, dela început până la slârșit, e o pălmuire atât de rerușinată a adevărului, o contrafacere atât de îndrăzneată, cum nu ne-a mai fost dat să întâlnim de pe vremea celebrelor comunicate de război ale armatei austro-ungare.

Iată un singur exemplu. În *Patria* dela 19 Martie 1925, se povestește, cu amănunte precise, cum Dumineca trecută, cu prilejul unei adunări a partidului poporului în comuna Deda din cercul Reghinului, pe când vorbea însuși d. general Averescu, țărani au părăsit locul adunării, ieșind cu steaguri și cu flori în calea dlui Alexandru Vaida și a celorlalți corifei protivnici. Nu vom mai pierde vremea aici, arătând că lucrurile s'au petrecut cu totul dimpotrivă. Ne mărginim să spunem, că d. general Averescu, în acea zi, se găsea la câteva sute de kilometri depărtare de Reghin... Ar fi fost greu, prin urmăre, să-l părăsească acolo, țărani din comuna Deda, cari, dealtfel făcuseră șeful partidului poporului, cu o săptămână înainte, o manifestație însuflețită de încredere, al cărei falc nu era greu de înțeles.

Partidul național, se vede, nu-și mai poate ținea zilele, de azi pe mâine, decât cu asemenea gogoși electorale. Ii deplângem soarta, cu toată compătimirea necesară. E un aliment mai mult decât îndoielnic!